לְאֵיזֶה מן הדברים שֶׁיִּרְצוּ יַעֲלוּ, כלומר או יעלו לרגל לבית המקדש, או ח"ו לעבוד את עגלי הזהב שהעמיד ירבעם. וכיון שבו ניתן להם לעלות לרגל קבעוהו ליום טוב.

דבר נוסף שאירע ביום זה: רַב סַתְּנָה אָמַר, הוא יוֹם שֶׁנִּתְּנוּ חֲרוּגֵי העיר בֵּיתָר לִקְבוּרָה, לאחר שנהרגו על ידי הרומאים, כעונש על שהכו את משרתי בת הקיסר, על שנטלו מהם עץ ארז שהיה נטוע למזל טוב כדי לתקן את מרכבתה (גיטין נז.), וזמן רב לא ניתנו לקבורה (ירושלמי פ"ד ה"ח), ובט"ו באב ניתנו לקבורה, ולכן קבעוהו ליום טוב.

דבר שתיקנו להודאה על כך: וְאָמַר רַב סַתְּנָה, אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּתְּנוּ חֲרוּגֵי בֵּיתָר לִקְבוּרָה, תִּקְּנוּ חכמים בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב את ברכת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שבברכת המזון, והיא שבח לה' הטוב והמטיב, ומשבחים בלשון 'הַטּוֹב' על שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ, 'וְהִמֵּטִיב' על שֶׁנִּתְּנוּ לִקְבוּרָה.

דבר נוסף שאירע באותו יום: רָבָה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ – אמרו שניהם, הוא יוֹם שֶׁפָּסְקוּ מִלְּכְרוֹת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה שעל המזבח, (תניא) [וְדִתְנְיָא] בברייתא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, מֵחֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּאָב וְאֵילָךְ תָּשַׁשׁ כֹּחָהּ שֶׁל חַמָּה, ומאותו יום לֹא הָיוּ כּוֹרְתִין עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, לְפִי שֶׁאֵינָן יְבֵשִׁין מן הלחלוחית שבהם על ידי החמה, שאין בה כח לייבשם, ודרך עצים לחים לגדל תולעים, ועץ שיש בו תולעת פסול למערכה (מידות פ"ב מ"ה), ושמחו שזכו להשלים מצוה גדולה זו, ולכן קבעוהו ליום טוב.

כמה דברים שנאמרו על יום זה: אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא, וְקָרוּ לֵיהּ – היו קוראים לאותו יום 'יוֹם תְּבַר מַגָּל' [שבירת הגרזן], שאין בו צורך לחטוב עצים, כדי לזכור את השמחה שזכו להשלים את המצוה.

וּמְבָּאן – מיום ט"ו באב וְאֵילָךְ שהלילות מתארכים, דְּמוֹסִיף לעסוק בתורה גם בלילות, יוֹסִיף חיים על חייו. וְדִלֹּא מוֹסִיף (יָאסֵף).

מברכת הגמרא: (תָּנֵי רַב יוֹסֵף) מַאי – מה הפירוש 'יָאסֵף'. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, תִּקְבְּרֵיהּ אִימֵּיהּ – תקברנו אמו, כלומר ימות קודם זמנו.

שנינו במשנה: שָׁבָהֶן יְרוּשָׁלַיִם כו' יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו.

ברייתא המבארת את דברי המשנה: תָּנוּ רַבָּנָן, אף הנשים החשובות היו שואלות בגדי לבן כל אחת מזו שלמטה הימנה, כַּת מֶלֶךְ שׁוֹאֶלֶת מִכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל, וְכַת כֹּהֵן גָּדוֹל שׁוֹאֶלֶת מִכַּת נָבִיא כֹּהֵן גדול, וְכַת נָבִיא כֹּהֵן גדול שׁוֹאֶלֶת מִכַּת כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, וְכַת כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה שׁוֹאֶלֶת מִכַּת כֹּהֵן הֶדְיוֹט, וְכָל בנות יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִין זֶה מִזֶּה אף מי שיש לה בגדי לבן משלה, כְּדֵי שֶׁלֹּא (יתביש) [לְבַיֵּישׁ] אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ, שמתוך שכולן שואלות לא ניכר מי שואלת מפני שאין לה ומי מפני התקנה.

שנינו במשנה: כָּל הַכֵּלִים טְעוּנִין טְבִילָה.

מבארת הגמרא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לא רק הבגדים השאולים טעונים טבילה, אלא אֲפִילּוּ הַמְקוּפָּלִין וּמוּנָּחִין בְּקוּפְסָא טעונים טבילה, שלא לבייש את אלו שבגדיהן אכן טעונים טבילה.

שנינו במשנה: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאוֹת וְחוֹלוֹת בַּכַּרְמִים.

מוסיפה הברייתא: תָּנָא בברייתא מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה היה נִפְנֶה לְשָׁם כדי למצוא זיווגו.

שנינו במשנה: מְיוּחָסוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת בָּחוּר וכו'.

ברייתא המוסיפה על דברי המשנה: תָּנוּ רַבָּנָן, יָפֵיפִיּוֹת שֶׁבָּהֶן מַה הָיוּ אוֹמְרוֹת כאשר היו חולות בכרמים, תְּנוּ עֵינֵיכֶם לְיוֹפִי, שֶׁאֵין הָאִשָּׁה נישאת אֶלָּא לְיוֹפִי. וּמְיוּחָסוֹת שֶׁבָּהֶן מַה הָיוּ אוֹמְרוֹת, תְּנוּ עֵינֵיכֶם לְמִשְׁפָּחָה, לְפִי שֶׁאֵין הָאִשָּׁה נישאת אֶלָּא לְהוֹלִיד בָּנִים, ואם בניכם יהיו מיוחסים הכל ירצו להינשא להם, בין אם יהיו בנים ובין בנות. וְכֻלְּהוֹן אֲרָעוֹת שֶׁבָּהֶם מַה הָיוּ אוֹמְרוֹת, קַחוּ מִקַּחֲכֶם שהוא האשה שאתם נושאים לְשׁוּם שָׁמַיִם – לשם מצוה ולא ליופי או ליחוס, וּבִלְבַד שֶׁתְּעַטְּרוּנוּ בְּזָהוּבִים [תכשיטים] לאחר הנישואין.

אגב הזכרת המחולות בענין ט"ו באב, מביאה הגמרא מאמר שמוזכר בו המחול: אָמַר עוּלָּא בִּירְאָה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בגאולה העתידה מָחוֹל [מעגל] לַצַּדִּיקִים וְהוּא יוֹשֵׁב בֵּינֵיהֶם, ויעשה דבר זה בְּגַן עֵדֶן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַרְאֶה בְּאֶצְבָּעוֹ על ה', ואומר 'זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ ויושיענו, זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בישועתו', שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כה ט) 'וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ'.

**הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית**

---

## אגרות קודש

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

... זה מזמן שנתתי אל לבי, מה זה עשה ה' ככה לעמנו בני ישראל, בהתבונן בהמצב הירוד בענין זהירות בדיני וחוקי טהרת המשפחה, וכמציין גם כת"ר לכ"מ, שאף שכשר הוא וכו' וביותר קשה בהנוגע לארצוה"ב, שכנראה במוחש השגחה העליונה הביאה לכאן רוב מנין ורוב בנין של בנ"י ותורה מתפשטת מכאן וכו', והרי פשיטא דאין להתנחם במרז"ל דבעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא ובן הנדה ה"ה (לחד מ"ד) עז פנים (כלה רבתי רפ"ב).

אבל התבוננתי בדין הברור לכל הדיעות, אשר טבילת נדה אין צריכה כוונה כלל, והרי דוקא בארצוה"ב נפוץ ביותר וביותר הענין דרחיצה בנהרות ובימים, ולא רק בימות הקיץ, אלא לעתים תכופות גם בימות החורף, נוסף על הרחיצה במקום אסיפת מים רבים יותר מארבעים סאה פי כמה ובפרט שגם אמת המים מהנהר, לפעמים קרובות, מעורבת בהם או מי מעין.

ואף שפשוט שאין לפרסם הנ"ל ולא רק בפני עמי הארץ אלא גם לאלו שבדרגא עליונה מהם, אבל ביחד עם זה אין לדחות ח"ו כו"כ מבני ובנות ישראל משידוכין למשפחות יראי ה' וחרדים לדברו, אפילו באם היתה ידיעה ברורה שלא נזהרים בטהרת מקוה בפרסום, ועאכו"כ במקום שאין כאן אלא השערה, וק"ל.